

Skabelsesdagene

144 timer eller æoner?
af Simon Griis

Guds dage eller Adams dage?

Grundlæggende forståelse af Skabelsesberetningen

Nogle mener, at uenigheden, der hersker mellem ungjordskreationister (De kristne, som mener, at universet kun er Ca. 6.000 år) og gammeljordskreationisterne (De kristne, som mener, at universet sagtens kan være mellem 12 og 18 mia. år) baserer sig på, hvor bogstaveligt, man tolker Skabelsesberetningen. Dette er langt fra alt for unuanceret - ja, det er ganske usandt. De forskellige retninger af gammeljordskreationisme læser og tolker Skabelsesberetningen ud fra et fundamentalistisk syn, og ud fra forståelsen af at Bibelen er Guds inspirerede Ord.

Uenighedens rod er at finde allerede i forståelsen af tekstens karakter. Altså i selve udgangspunktet for tekstens læsning og tolkning. Mens ungjordskreationismen ser teksten som en historisk tekst, ser mange gammeljordskreationister den som en åbenbaringstekst. Om Skabelsesberetningen er det ene eller det andet har stor betydning for forståelsen. Er det en historisk tekst, øver vi vold på den, om vi læser den som åbenbaringstekst, og er det en åbenbaringstekst, vil vi blive vildledt, såfremt vi læser den som en historisk tekst.

Så det første spørgsmål i forbindelse med læsning af teksten er ikke, hvor bogstaveligt, vi skal tage den, men snarere; "Hvad er det for en tekst, vi står over for?". Vi må altså redegøre for tekstens egentlige natur, for at nå en ret forståelse. Skal den læses som en historisk tekst på linie med beretningen om Abrahams udgang fra Ur i Kaldæa, Judas babylonske fangenskab, Jesu korslidelse og Pauli første missionsrejse? Eller skal den læses og forstås som man f.eks. læser Es.14.12-17, Ez.28 og Jer.4 om Lucifers fald i tidernes morgen, Ezekiels syn af det nye tempel i kap. 40 til 43, Daniels syn af de fire dyr og verdensrigerne i kap. 7 eller åbenbaringsbogens mange syner?

Om 1. Mos.1 er en åbenbaring fra Gud, risikerer man at gøre vold på den, såfremt man behandler den som en menneskelig øjenvidneberetning. Tænk hvilke fatale fejltagelser, man ville gøre, om man forlangte at Åbenbaringsbogens syner eller Josefs drømme eller Daniels åbenbaringer skulle læses og tolkes, som ungjordskreationisterne forlanger, man skal læse Skabelsesberetningen. Og Skabelsesberetningen ER en åbenbaring fra Gud. Her beskrives hvad intet øje har set og intet øre har hørt. Her åbenbarer Gud, hvad intet menneske i egen person har overværet og oplevet. I Genesis åbnes vore øjne mod en tid, der ligger forud for menneskets eksistens, ligesom Åbenbaringsbogen retter vort blik mod en tid, som ingen endnu har set. Hvem åbenbaringen om skabelsen er givet til, vides ikke med sikkerhed. Nogle mener Adam, andre Enok og andre igen Moses, men én ting er sikkert: Dette er en åbenbaring, et syn givet af Gud. Og som en sådan må teksten også respekteres.

Skabelsesdagene

Skabelsen fremstilles i 1.Mos.1 indenfor en ramme af seks dage. I løbet af denne periode skaber Gud himlene og jorden. Og her melder det næste store spørgsmål sig. Er dette seks 24 timers dage, hvilket vil bevirke, at vort univers kun er 6.000 år gammelt og skabtes kun få dage før det første menneske, eller ligger der andet og mere i brugen af disse skabelsesdage. Taler Bibelen virkelig om

et univers, der kun er 6.000 år gammelt eller finder vi i Guds Ord udtryk for et gammelt univers og en gammel jord.

Dette afsnit skal udelukkende behandle dagene i skabelsesberetningen, og forståelsen af dem. Fra det forrige afsnit ved vi, at Guds Ord opfordrer os til at udforske naturen omkring os og fravriste universet dets dybeste hemmeligheder. Dette stemmer overens med menneskets inderste natur, i hvilken vi finder en umådelig trang til at gå på opdagelse i Guds skaberværk, løse mysterier og åbenbare verdens dybeste hemmeligheder. Alt dette uden restriktioner og uden censur, fordi vi uanset, hvad vi finder, vil nå frem til et vidnesbyrd om universets Skaber og opretholder. Job siger "Prøver ej øret ord og smager ej ganen mad?" (Job.12.11). Er dette ikke menneskets livsgrundlag og mening. At prøve ord, at smage mad, at insnuse nye dufte, at se, hvad ikke er set før, at opdage, at erfare, at erkende - både hvad gælder den åndelige verden og den fysiske verden?

Set sådan må vi sige, at vi i dag har set og erfaret langt mere af Guds skaberværk end noget menneske før os. Vi har lært mere end nogen anden generation. Og med vore nye erfaringer har vi også opdaget, at Guds skaberværk er langt større, langt mere kompliceret og langt ældre, end nogen før os har kunnet forestille sig. Derfor er kirkefædre og jødiske lærde, tænkere gennem tiden ikke af så stor betydning, når det drejer sig om synet på det skabte univers, som når det drejer sig om synet på de åndelige ting. Alligevel vil jeg drage nogle af disse gamle tænkere og teologer frem i behandlingen af skabelsesdagene. Dels for at vise, at den antagelse, at verden blev skabt for 6.000 år siden på seks 24 timers dage faktisk ikke var den eneste mulighed, der blev fremstillet af disse ærværdige mænd længe før den moderne videnskabs indtog. Og dels for at vise, at nogle af disse gamle tænkere faktisk ud fra Bibelens skabelsesberetning så ting, som vi først har kunnet opdage og bevise ved den moderne videnskab.

Uenigheden mellem ungjordskreationister og gammeljordskreationister er også blevet fremstillet som et opgør mellem en ren Bibeltro holdning, der proklamerer et meget ungt univers og en kompromissøgende holdning, der forsøger at bygge bro mellem Skriftens Ord og moderne videnskab, idet man forsøger at lade Bibelteksten ramme den alder, som den moderne videnskab påstår universet har, nemlig mellem 10 og 20 mia. år. Faktisk har debatten ikke sit udgangspunkt her. Det drejer sig ikke i første omgang om 6.000 år kontra ca. 15 mia. år. Debatten har heller ikke sit udgangspunkt i, om skabelsesdagene skal læses som bogstavelige dage på hver 24 timer, eller om de skal tolkes billedligt. Hvad må afgøres er, om skabelsesdagene er Adams dage eller Guds dage. Om de fremstilles som perioder underlagt og bestemt af solens bevægelser, eller om de markerer størrelser, der ligger uden for vor erkendelsesevne. Om de er Guds dage, ved vi blot dette ene, at da er de ikke Adams dage, bestemt af solen, og begrænsede til 24 timers varighed. Da var det bedste bud på universets alder for århundreder siden 6.000 år, og i dag omkring 15 mia. år. Måske vil videnskaben i fremtiden nå frem til, at universet faktisk er langt ældre, men det vil ikke ændre noget, for uanset hvor gammelt universet er, vil det holde sig inden for rammerne af "Guds dage".

Solen

Det er min klare overbevisning, at dagene i skabelsesberetningen ikke er 24 timers dage. Jeg mener faktisk, at den, der vil gøre skabelsesdagene til perioder af 24 timer behandler teksten og ikke mindst åbenbaringen fra Gud uden respekt, og lader teksten udtrykke, hvad der slet ikke ligger i den. Til at begrunde en sådan antagelse behøves reelt kun to argumenter. To argumenter skulle være nok til

stadfæstelse af den påstand, jeg kommer med. Det siger sig selv, at det må være to meget stærke argumenter, og det er det også. Det ene argument vil jeg starte med, og det andet vil jeg slutte dette afsnit med. Men ind imellem vil jeg søge at komme med mange andre argumenter ud fra Bibelen, som peger hen imod et gammelt univers, således at hvert argument kommer til at fungere som en tråd, der væves sammen med alle andre til et stærkt reb.

Skabelsesberetningen udfolder sig som skrevet før inden for rammen af seks dage. Ungjordskreationisterne vil, at disse seks dage er af hver 24 timer, altså at skabelsesdage er dage som vi kender dem fra vores hverdag her på jorden. Vores dage er på 24 timer, og længden bestemmes af jordens rotation omkring sig selv, idet den kredser omkring solen. Det er vores sol, der bestemmer vore dages længde.

Som vi så i første afsnit, antages det, at der er mere end 400 mia. sole i vores galakse alene, og at der er ca. 50 mia. galakser med sole. Videnskaben anslår, at vores sol og vores planet kun er omtrent halvt så gammelt som hele universet. Vores sol og vores planet har altså ifølge videnskaben ikke været til fra begyndelsen. Skabelsesberetningen indleder med Guds skabelse af hele universet med alle dets sole samt deres planeter, som videnskaben de sidste år har kunnet lokalisere nogle stykker af. Fra vers 1 i 1. Mos. ser vi skabelsen af altet udefra og oppefra. Først senere i beretningen bliver udgangspunktet for læserens observationer, jordens overflade. Man måtte undre sig, om Bibelens fremstilling af Skabelsen af altet skulle underlægge sig vores lille sol blandt de 400 mia. x 50 mia. sole, som skabtes, og berette om det umådelige univers' tilblivelse i termer, der er bundet af en sol, som i de første milliarder år slet ikke eksisterede.

Solen kommer da også først ind i Bibelens beretning på fjerdedagen. Mange kristne er enige om, at den blev skabt i vers 1, men at forfatteren først lader den optræde på den fjerde dag mere end indikerer for os, at disse dage ikke er bestemt af den. Hvordan kan den første, den anden og den tredje dag, være af 24 timers varighed, når solen ikke er der til at bestemme deres længde? Skabelsesberetningen lader ikke solen være grundlag for skabelsesdagens længde. Det er ikke solen som bestemmer rammerne i skabelsesberetningen. Den er blot, som alt andet i universet, en del af det, som skabes og beskrives indenfor de seks skabelsesdage. Den er altså ikke en del af den bestemmende fortællerramme, men snarere blot henvist til at være et af de mange elementer, som skabes inden for rammen af de seks dage.

Guds dage

Hvordan kan nogen i den grad påstå, at 24 timers dage i skabelsesberetningen er eneste alternativ for den Bibeltro kristne, når teksten selv først lader selve det objekt, der alene bestemmer døgnets længde, træde ind på scenen på den fjerde skabelsesdag. Dette handler ikke om bogstavelig kontra allegorisk læsning. Det handler ikke om fundamentalisme kontra liberalisme. Det handler alene om at læse teksten. Teksten giver ikke noget sted udtryk for, at der her er tale om Adams dage. Adam er end ikke skabt endnu. Hans tidsfære starter først, da han vågner op til hviledagen, og hans dage slutter med: "Og Adam... levede 800 år og avlede sønner og døtre". Skabelsesdage er Guds dage, og udgiver sig ikke for at være andet, og Guds dage er ikke som menneskers dage. Tid har et helt andet koncept, når vi taler om den evige Gud. Sal.90.4 og 2.Pet.3.8 fortæller os, at tid for Gud er af en helt anden dimension end for os dødelige mennesker. Derfor er "Guds dage" absolut forskellig fra "Adams dage":

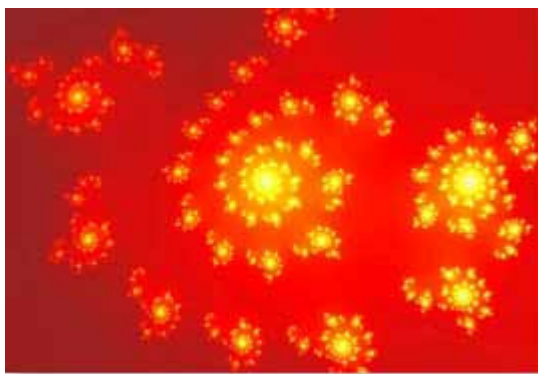
Thi tusind år er i dine øjne som dagen igår, der svandt som en nattevagt. Sal.90.4

Men dette ene må I ikke glemme, I elskede, at én dag er for Herren som tusinde år, og tusinde år, som én dag. 2.Pet.3.8

Lyset kaldtes dag

Der findes en del eksempler på, at vi som kristne læser Skriften med forudfattede meninger, og at specielle skriftsteder kommer til at betyde noget for os, som ved nærmere studie viser sig ikke at kunne holde. Vi har før i kompendiet her gennemgået nogle af de mest kendte eksempler. Et eksempel finder vi også i følgende udsagn:

Og Gud sagde: "Der blive lys!" Og der blev lys. Og Gud så at lyset var godt, og Gud satte skel mellem lyset og mørket, og Gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat. Og det blev aften, og det blev morgen, første dag. 1.Mos.1.3-5

Mange har den fejlagtige opfattelse, at Gud her fastsætter dagen i den døgnrytme, vi kender. Her skabes dagene, og herfra udvikler skabelsen af resten af universet sig med grundlag i jordens døgnrytme. Dette kan ikke være rigtigt. Alene ud fra den isolerede tekst kan vi erkende, at der her ikke er tale om igangsætningen af dage bestemte af jordens rotation og forhold til solen.

For det første må man sige, at om det virkelig var sådan, at dagene her kun kunne være af 24 timer, da kunne dagene kun kaldes dage, såfremt lyset stammede fra solen, men solen træder jo ikke frem før på fjerdedagen. Altså er dagene i v. 3-5 ikke bestemt af solen. De skabes og eksisterer allerede inden solens tilsynekomst.

For det andet står der ikke, at Gud kaldte jordens lyse side i forbindelse med dens rotation i forhold til solen for dag. Teksten er ganske enkel. Gud kaldte lyset for dag. Det eneste som udtrykkes her, er at lys og dag er synonyme, og at "dag" fungerer som et slags tilnavn for lyset.

Gud kaldte lyset dag, og lader dagene (lig lys) optræde i skabelsens videre forløb, men heri sættes ingen grænser for lysets ophav, natur og varighed. Det er lyset som almen størrelse, der kaldes dag. Altså er det ikke blot sollys, der med rette kan kaldes dag, men det er lys generelt. Som det er fremstillet i 1.3-5 kan man egentlig veksle mellem de to ord lys og dag, uden at det vil gribe meningsforstyrrende ind i sætninger, man danner. Da lys er lig dag, kunne man sige, at "det blev aften og morgen, første lys", eller "Og Gud sagde: "Der blive dag!" og der blev dag". Dette er rent faktisk en langt mere bogstavelig tolkning af teksten end den, at der i v.3-5 tales om 24 timers døgn, idet der i den sidste tolkning må lægges en hel del opfattelser til grund, som teksten ikke giver udtryk for.

Det hebræiske YOWM

Det hebræiske ord for dag er YOWM. Det hebræiske ord er ganske rigt, men har en primær betydning i et døgn eller den lyse del af døgnet. På dansk finder vi også, at "dag" primært betyder døgn eller den lyse del af døgnet, men vi finder også, at "dag" på dansk bruges i en videre betydning. Siger vi f.eks. "Der gryer en ny dag", behøver vi ikke blot at mene, at et nyt døgn begynder. Vi kan i sådan et tilfælde også tale om en ny tid, som stunder til. Det samme gælder i øvrigt for ord som "morgen" og "aften". Her kan vi f.eks. tale om "vort livs aften" uden dermed at mene, at dagen går på hæld. Derimod henvises til den sidste del af vort liv. Trods det, at ordene ikke er så rige på dansk, som på hebræisk, har hvert af de nævnte ord dog mere end én betydning alligevel.

YOWM kommer af "varm" og betyder "de varme timer"

- 1) Dag
- 2) fra solopgang til solnedgang
- 3) fra solnedgang til solnedgang
- 4) en tidsperiode
- 5) år
- 6) livstid
- 7) en tidsalder / æon.

Det hebræiske ord er som på dansk oftest brugt i forbindelse med en soldag, men har altså også de øvrige betydninger.

Ungjordskreationismen ønsker at fastspænde YOWM i skabelsesberetningen til betydningen af et 24 timers døgn. Hvis YOM i skabelsesberetningen kun kunne betyde en soldag, var der jo ikke så meget mere at diskutere. Men ordet i sig selv lader sig ikke fastspænde på den måde. Der findes ikke til den danske Bibeloversættelse en statistik over oversættelsesordene, der er brugt for YOWM, men det gør der til King James Bibelen, og vi kan her få et indblik i, hvor varieret det hebræiske YOWM er oversat og brugt i KJ. Ordet Mwy yowm yome forekommer 2287 gange i GT, og kommer i den engelske oversættelse til at betegne:

- day 2008 gange (dag)
- time 64 (tid)
- chronicles dag (+ ord) 37 g. (krønike)
- daily 44 g. (daglig)
- ever 18 g. (nogensinde)
- year 14 g. (år)
- continually 10 g. (vedvarende)
- when 10 g. (når)
- as 10 g. (så længe som)
- while 8 g. (mens)
- full 8 g. (fylden af en tidsperiode)
- always 4 g. (altid)
- whole 4 g. (et helt tidsinterval)
- alway 4 g. (altid)
- misc 44 g. (oversat med forskellige ord)

(i alt 2287).

Dén dag, Gud Herren gjorde jord og himmel

Jeg lovede i starten af dette afsnit at komme med det andet af to argumenter, som i sig selv skulle være nok til at fastslå, at skabelsesdagene ikke er 24 timers døgn fastlagt af jordens rotation og forhold til solen. Dette andet argument finder vi i 1.Mos.2.4, og her er egentlig to stærke vidnesbyrd, hvorfor jeg vil dele skriftsstedet i to argumenter. 1.Mos.2.4 siger:

Det er himmelens og jordens skabelseshistorie. Da Gud Herren gjorde jord og himmel

I denne danske oversættelse bruges ordet "Da". I den nye "Dengang". På hebræisk bruges YOWM. Man skulle måske i stedet oversætte sætningen "Den dag (YOWM), Gud Herren gjorde jord og

himmel". Dette er meget interessant, for i Skriften selv, ja indenfor selvsamme kontekst, bruges YOWM til at dække hele skabelsesprocessen. "Den dag" i 2.4 dækker alle seks skabelsesdage, og giver altså YOWM en udvidet betydning. Om 2.4 ikke var med i Bibelen, kunne vi tage diskussionen med ungjordskreationisterne om udeladelse af al fleksibilitet i forbindelse med brugen af YOWM i skabelsesberetningen. Hvis Helligånden ville fortælle os, at skabelsesdagene var af 24 timer uden mulighed for en bredere forståelse, ville Han aldrig have inspireret forfatteren til at skrive 2.4 og derved forvirre det nok så fasttømrede ungjordskreationistiske billede. Nu er 2.4 imidlertid med i Bibelen og udtrykker, at Helligånden havde andre intentioner - nemlig det modsatte - at formidle en god forståelse af skabelsesakten på meget lidt plads, og i overensstemmelse med, hvad vi kan måle, veje, studere og observere: At Guds skaberarbejde IKKE foregik i løbet af 144 timer for 6.000 år siden.

Moses bruger altså her, indenfor teksten selv, YOWM til at dække hele skabelsesprocessen og alle de seks skabelsesdage, der figurerer i kap. 1. Man kan da spørge: Kan én 24 timers dag dække seks 24 timers dage? Dette er ikke et filosofisk eller grammatisk problem. Det er et matematisk problem. Påstanden er at YOWM KUN kan betyde et 24 timers døgn i skabelsesberetningen, men her dækker YOWM alle seks skabelsesdage. Kan man dele et 24 timers døgn i seks og få seks døgn af 24 timer? Det kan ikke lade sig gøre. Derimod kan det lade sig gøre, at YOWM i 2.4, såfremt ordet her dækker over en længere ikke nærmere defineret tidsperiode, sagtens dække over seks ikke nærmere definerede tidsperiode.

Konklusionen må blive, at teksten selv klart giver udtryk for, at YOWM på ingen måder er bundet til 24 timer. Ja, 2.4 cementerer den opfattelse, at YOWM kun kan forstås som en længere tidsperiode, en "Herrens dag" og ikke et døgn, bestemt af jordens rotation og forhold til solen.

Skabelsens generationer

I 1.Mos.2.4 finder vi også et andet slående udsagn om skabelsesprocessens længde. På dansk står der: **"Det er himmelens og jordens skabelshistorie"** men det hebræiske ord for skabelshistorie er "generationer"(hdlwt towl@dah to-led-aw')

Om vi skulle bruge det originale hebræiske på dansk, ville det lyde noget i retningen af:

"Det er himmelens og jordens generationer / slægtsbog / anelister i skabelsen, den dag Gud gjorde jord og himmel"

Skabelsesakten, som den er beskrevet i kap. 1, rundes af med dette vers. Hele processen, og alt, hvad der sker i de seks skabelsesdage, betegnes her afslutningsvis som "Himmelens og jordens generationer i skabelsen". Her tælles altså ikke timer eller jorddøgn. Teksten selv tæller den hele skabelsesproces i generationer. Det er begrænset, hvor mange generationer, man kan nå at have på 24 timer, men dette er heller ikke beretningens formål at klargøre. Det hebræiske ord "Toledaw" står i 2.4 i flertal, og ingen steder i GT bruges dette ord om en tid så kort som en uge. Altid repræsenterer det et længere tidsinterval.

Hele 1.Mos. er bygget op omkring 10 slægtsbøger, og med den tekstlige konklusion i skabelsesberetningen, bliver den den første af dem. De senere slægtsbøger fortæller om. bl.a. Adams og Noas slægtsbøger og de generationer, som de repræsenterer.

1. Mosebog indeholder 10 slægtsbøger, som danner rammen, inden for hvilken hele bogen udfolder sig. Slægtsbøgerne _ eller generationslisterne er som følgende:

- Skabelsens slægt: 1.1-2.4
- Adams slægt: 5.1-6.9
- Noas slægt: 6.9-9.28
- Noas sønners slægter: 10.1-11.9
- Sems slægt: 11.10-26
- Taras slægt: 11.27-25.11
- Ismaels slægt: 5.12-18
- Isaks slægt: 25.19-35.29
- Esaus slægt: 36.1-43
- Jakobs slægt: 37.2-50.26

Herved lægger 1. Mosebog i sin opremsning af slægtsbøgerne ud med skabelsens slægsbog og fortsætter i ti slægtsbøger frem til Jakobs slægt.

Dette afsnit i studiet fortsætter med at fremlægge Bibelske argumenter for, at skabelsesdagene ikke kan og ikke skal læses som dage af 24 timer. I alt fremlægges 20 argumenter for, at Bibelen ikke taler om et univers, som kun er 6.000 år, men faktisk milliarder af år gammelt, som også videnskabens observationer klart beviser.